

РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ І ТУРИЗМ

УДК 371.132:796.5

DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.2.5>

Михайло КОЛЛЕГАЄВ

ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО РОЗВИТКУ СЕГМЕНТУ ЗАРУБІЖНИХ АКТИВНИХ ПОДОРОЖЕЙ В КОНТЕКСТІ ПОПЕРЕДНЬОГО КРИЗОВОГО ДОСВІДУ

Проаналізовано особливості впливу мотиваційних, географічних та економічних факторів на процес формування сегменту зарубіжних активних подорожей в Україні. Охарактеризовано процес географічної та цінової сегментації активних турів у період формування ринку пропозицій. Проаналізовано тенденції змін географічних та цінових показників ринку зарубіжних активних подорожей у кризові періоди України. Визначено перспективи розвитку сегменту зарубіжних активних подорожей після закінчення війни у середньостроковій перспективі.

Ключові слова: пригодницький туризм, активні подорожі, самодіяльні походи, лоукостери.

Постановка науково-практичної проблеми, актуальність і новизна дослідження.

Пандемія COVID-19 наочно продемонструвала значення та місце індустрії міжнародного туризму у світовій економіці. Загальні втрати від зупинки міжнародного туризму перевищили 4.5 трильйони доларів, що, наприклад, удесятеро більше від світової фінансової кризи 2008-2009 років [18]. При цьому сучасні темпи відновлення світової індустрії туризму демонструють, що найбільш стійким та адаптивним до криз є сегмент активних подорожей або в міжнародній термінології – «пригодницький туризм» (Adventure Travel), який в останні десятиліття показував найбільше стійке зростання (до 17%). Таким чином, сегмент пригодницького туризму (понад 26% усіх поїздок у світі) є реальним локомотивом розвитку світового туризму.

В Україні цей сегмент почав формуватися як самостійний напрямок активних закордонних подорожей у другій половині 2000-х років. У наступні роки розвиток цього напрямку переживало коливання, пов'язані з кризами різного масштабу: від світової фінансової кризи 2008 року, анексії Криму в 2014 році та АТО на Донбасі до пандемії COVID-19 2020-2021 років та повномасштабної військової агресії РФ в Україні. Всі ці потрясіння та подальші зміни в масовості, географії та структурі сегмента активних закордонних подорожей виявили певні тенденції. Аналіз зазначених тенденцій може допомогти визначити перспективи розвитку даного сегмента у післявоєнний період.

Мета статті – вивчення перспектив розвитку сегменту зарубіжних активних подорожей у післявоєнний період. Для досягнення мети було поставлено наступні **завдання**:

- проаналізувати особливості впливу мотиваційних, географічних та економічних факторів на процес формування сегменту зарубіж-

них активних подорожей в Україні;

- простежити процес географічної та цінової сегментації активних турів у період формування ринку пропозицій;

- проаналізувати тенденції змін географічних та цінових показників ринку зарубіжних активних подорожей у кризові періоди України;

- визначити перспективи розвитку сегмента розвитку зарубіжних активних подорожей після закінчення війни у середньостроковій перспективі.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Вивчення впливу великих світових криз на індустрію пригодницького туризму було зосереджено на наслідках двох найбільших подій: світової фінансової кризи 2008-2009 року та пандемії COVID-19.

Було показано, що в результаті світової економічної кризи темпи зростання індустрії туризму сповільнилися до 4% в 2009-2010 роках, до 3% в 2011 р. і до 2.8% у 2012 р., при цьому зростання пригодницького туризму зберегло рівень 17 % [10].

Вплив пандемії COVID-19 виявився нищівним для світового туризму через тотальне обмеження на поїздки та велетенського масштабу фінансових збитків. Однак численні дослідження показують вищу стійкість індустрії пригодницького туризму. Наприклад, Sarbjlt Gill і Noah Silverman у своєму дослідженні показали, що саме турпідприємства пригодницького туризму виявилися більш адаптивними у бізнесі та фінансово стійкішими [9].

Хізер Келлі, яка вивчає тенденції розвитку пригодницького туризму, показала, що ще наприкінці 2020 року 85% компаній зуміли адаптувати бізнес до умов кризи [15], [14].

Хізер Келлі показала, що основним трендом 2021 року стала переорієнтація активних подорожей на внутрішні ринки, проте вже з

2022 витрати на міжнародні поїздки знову перевищили внутрішні [16].

Хізер Келлі припускає, що до середини 2023 року всі регіони світу, за винятком Азійсько-Тихоокеанського регіону (73%), досягнуть рівня пригодницьких поїздок 2019 року [17].

Однак для України нині головним кризовим фактором є повномасштабна військова агресія РФ. Наразі відсутні дослідження перспектив розвитку сегменту активних закордонних подорожей в Україні.

Викладення основного матеріалу. Найбільш масовою формою реалізації активних подорожей на момент здобуття Україною незалежності у 1991 році були самодіяльні подорожі, більшість з яких складала спортивні походи.

Основною традиційною нішею спортивних походів для українських туристів на той час залишалися найбільш популярні похідні регіони на території колишнього СРСР. Визначальними критеріями вибору були звичність вибору, хороша вивченість цих районів, наявність великої картографічної та описової інформації про райони подорожей, гірських перевалів [1] та велика кількість докладно описаних еталонних спортивних маршрутів [11]. Не менш важливими факторами були безвізовий пострадянський простір, відносна дешевизна переїздів і, звичайно, мовний бар'єр з іншими країнами світу.

Регіональні конфлікти в кавказьких та середньоазійських республіках, запровадження візових режимів в окремих республіках та поступове подорожчання вартості переїздів призвели до різкого скорочення географії походів, тому відносно доступними для українських туристів залишилися лише північні регіони європейської частини РФ та окремі гірські райони Кавказу.

Наприкінці 90-х років з'явився досвід перших велосипедних та водних походів у країнах далекого зарубіжжя, які поки що носили разовий характер.

Підвищення рівня життя українців на початку 2000-х призвело до поступового підвищення масовості як самодіяльних, так і комерційних походів, зокрема у горах Грузії та Приельбрусся. Розвиток похідного туризму у країнах далекого зарубіжжя у цей період відбувалося за такою схемою: спочатку новий цікавий для спортивних походів район відвідувався самодіяльними групами. Виходячи з отриманого досвіду та вражень там починали організовуватись комерційні тури.

Першими були освоєні трекінгові марш-

рути Південно-Західної Туреччини (Лікійська стежка), Кіпру та Чорногорії. Трекінгові тури в бюджетному ціновому сегменті (до 450 \$ разом з перельотами) почали успішно конкурувати не лише з відпочинком на морських курортах, а й з турами Карпатами та Кавказом. Таким чином, на цьому етапі розвитку, розширення географії подорожей ініціювалося самодіяльними походами, основна форма комерційних турів була похідного типу, а в ціновій градації комерційних турів переважав бюджетний сегмент [5].

З середини 2000-х серед українських туристів різко зросла популярність походів у країнах далекого зарубіжжя. Географія походів, сходжень, сплавів річками та трекінгових турів за кілька років розрослася до десятків країн. Зростає число і різноманітність закордонних походів, стійкий масовий попит на комерційні, спортивні та самодіяльні закордонні активні подорожі у 2010-х роках призвели до формування нового для України сегменту розвитку туризму [5].

Особливістю даного періоду стала побудова турів у нових країнах на основі закордонного досвіду. Нечисленні самодіяльні походи вже відставали за часом і організовувалися на основі інформації з сайтів туроператорів.

Причиною доступності та популярності бюджетних та середньоцінових турів похідного типу була їх низька ціна. Вона досягалася за рахунок економії на проживання та харчуванні на етапі проходження маршруту, а також мінімізації набору додаткових послуг. Але найбільша економія полягала у зниженні найзатратнішої частини активної закордонної подорожі – використання для перельотів дешевих лоукостерів.

Структура вартості активних подорожей закордон представлена на Рис. 1.

Цей період до 2014 року характеризується стрімким розширенням географії комерційних подорожей та ціною диференціацією на бюджетні тури (до 600\$), середні (600-1500\$) та дорогі (понад 1500\$).

Виник стійкий попит на дорогий сегмент активних подорожей, з'явилися туроператори, як «Вертикаль-Тур» або «Паганелі», що спеціалізуються на дорогих подорожах та сходженнях з високим рівнем сервісу. При цьому найбільш масовими стали бюджетний та середній сегменти, в яких працювала більшість турфірм цього профілю. Деякі туроператори, що швидко прогресують, наприклад «План-Б», «Pohod V Gory», «Зов гір» або «Йдемо в похід!» почали працювати у всіх цінових сегментах.

Анексія Криму та бойові дії на Донбасі призвели до девальвації гривні та зниження

життєвого рівня життя українців. У 2014-2016 роках ринок масових закордонних активних

подорожей закономірно звузився у бік бюджетного сегменту.

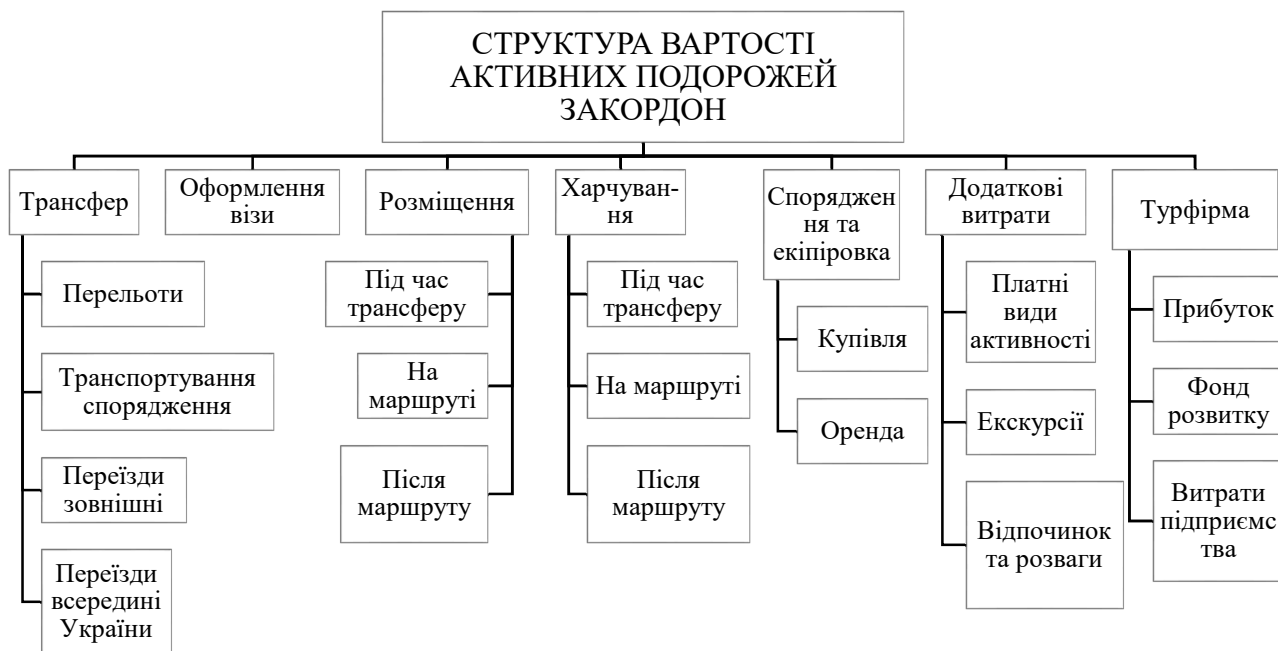

Рис. 1. Структура вартості активних подорожей закордон [6]

Аналіз ринку пропозицій у 2014-2016 роках показав, що сегменти бюджетних та середніх за вартістю походів у той період звузилися як географічно, так і за вартістю у бік бюджетних турів. Зниження вартості турів було досягнуто за рахунок: оптимізації вартості трансферу, спрощення програм перебування, вибору країн із девальвованою валютою та зменшення прибутку туроператорів [6].

Проте, ринок активних подорожей там відновився і навіть географічно розширився, порівнюючи з роками, що передували пандемії. Досить швидкому відновленню ринку у ці роки сприяла стабілізація економіки, прихід в

Україну нових лоукост-компаній, з подальшим загальним здешевленням перельотів та отриманням безвізу з Шенгенською зоною та подальшим спрощенням візового режиму з багатьма країнами. При цьому безвіз сильно спростив комплектування груп і дав можливість завчасного придбання дешевих та акційних авіаквитків, а також використання для перельотів європейських авіаційних хабів, тобто створив кумулятивний ефект для розвитку всього напрямку.

У таблиці 1 представлено цінову сегментацію ринку зарубіжних активних подорожей у доковідний період.

Таблиця 1

Цінова сегментація закордонних активних турів в Україні

Постачальник турів	Ціновий сегмент, країна, вартість		
	Бюджетні (до 600\$)	Середні (600-1500\$)	Дорогі (понад 1500\$)
Загальноукраїнські туроператори	Кіпр (410-470€)	Норвегія (520-700€)	Танзанія (2900-3000\$)
Зов гор	Болгарія (535€) Словаччина (315-555€)	Іран (980-1500€)	Непал (1800-2950\$)
http://zovgor.com/	Туреччина (445-520\$)	Чорногорія (680-700€)	Мексика (2310\$)
План-Б	Кавказ РФ (350-600\$)	Альпи (600-700€)	Патагонія (3560 \$)
http://planb.ua/	Саяни (550\$)	Марокко (1200\$)	Перу (2500 \$)
Идем в поход!	Вірменія (500\$)	Алтай (750-1300\$)	Мадагаскар (2030€)
http://www.idemvpoход.com/	Грузія (380\$)	Фани, Памір (800\$)	Індія (1690 \$)
Рohod V Gory		Тянь-Шань (750 \$)	Марокко (1550€)
https://pohod-v-gory.com/		Ісландія (1050-1200€)	Камчатка (2000 \$)
		Шрі Ланка (1400€)	Пік Леніна (2000 \$)
		Монблан (1010€)	
		Ізраїль (630 \$)	
		Корсика (700€)	

Ексклюзивні туроператори Вертикаль-Тур http://vertical-tour.com.ua/ Паганели https://www.paganel.tv/			Австралія (4950\$) Нова Зеландія (4300\$) Непал (1550-3200\$) Таїланд (1700\$) Танзанія (3700\$) Мексика (2550\$) Еквадор (3550-4200\$) Чилі (2100\$) Аргентина (3300\$)
Бюджетний місцевий туроператор Горизонт м. Запоріжжя http://gorizont-club.com.ua/	Туреччина (430\$) Грузія (350\$) Чорногорія (550€) Казбек, Ельбрус (250\$)	Монблан (600€)	
Самодіяльні походи* Турклуб «Пілігрим» м. Запоріжжя http://virtuni.education.zp.ua/info_cru/nod_e/3052	Туреччина (250-300\$) Кіпр (200€) Чорногорія (340€) Норвегія (350€) Алтай РФ (600\$) Полярний Урал (300\$) Кольський (250\$) Кавказ + Ельбрус (200\$) Фінляндія (350€) Марокко (400\$)	Таїланд (800\$) Ісландія (700€)	

* - вказано собівартість самодіяльних подорожей

В даний час, після 20 місяців війни, в дорогому ціновому сегменті продовжують успішно працювати і розширювати географію "Паганелі" [3] та "Pohod V Gory" [7]. Пропозиції «Плану-Б» [2] скоротилися до мінімуму в середньому ціновому діапазоні. Фірми, які, ймовірно, мають російське коріння («Вертикаль-Тур», «Поклик гір» та «Йдемо в похід!») у 2022 році припинили свою діяльність.

Загальна тенденція змін у тому, що ціни турів почали вказуватися без вартості перельотів. Можна припустити, що пропоновані тури частково орієнтовані на клієнтів, які виїхали з України, тому не можуть визначати повоєнні тенденції.

Можна припустити, що існуюча світова тенденція повсюдного подорожчання вартості транспортних перевезень призведе до підвищення вартості всіх закордонних подорожей, навіть якщо лоукост-компанії зуміють швидко повернутися до України після закінчення війни [8]. Авіаперевезення системно дорожчатимуть у зв'язку з реалізацією глобальної програми зниження викидів парникових газів у контексті клімато-ощадного сталого відновлення туристичного сектора [6], оскільки на транспортні перевезення припадає від 49 до 75% від усіх обсягів викидів парникових газів, що утворюються у промисловості [13].

Оскільки вартість зарубіжних активних подорожей зростає, а логістична доступність може тимчасово погіршитися, ринок бюджетних

пропозицій може звузитися географічно. Це, на тлі девальвації гривні, що відбулася, і найважливішої економічної ситуації в країні знизить попит на закордонні активні подорожі.

Оскільки механізми зниження вартості турів, які спрацювали після 2014 року, у нашій ситуації будуть недоступні, єдиними можливостями стануть: тимчасове переключення на внутрішні активні тури та частковий перехід туристів із комерційної до самодіяльної форми закордонних подорожей.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Ми можемо припустити, що у середньостроковій перспективі відбудеться заміщення турів бюджетного і частково середнього цінових сегментів внутрішніми турами в незабруднених вибухонебезпечними предметами регіонах, а саме в Карпатах і Поділлі [12].

Що ж до самодіяльних закордонних походів, їх кількість зростатиме, а географія продовжить розширюватися. Можна припустити, що цей сегмент поповниться частиною постійних клієнтів комерційних турів, що звикли до похідних умов подорожей. Враховуючи, що в довоєнний час вартість самодіяльних походів значною мірою визначалася ціною перельотів і була в 1,5-2 менша від вартості бюджетних турів у тих же районах подорожей, ми можемо припустити, що витрати на закордонні походи не перевищать колишні ціни бюджетних турів.

Активні подорожі високого та частково

середнього цінового сегментів залишаться за-
требуваними, оскільки вони є доступними для
цільової аудиторії даної категорії активних

мандрівників, але вони, як і раніше, не мати-
муть масового характеру.

Література:

1. Высокогорные перевалы: Список классифицированных перевалов высокогорных районов СССР / сост. Л.Б. Директор. Москва: Профиздат, 1990. 576 с.
2. Календар турів. ПланБ – авторські тури. URL: <https://planb.ua/uk/calendar/> (дата звернення: 21.03.2023).
3. Календар експедицій 2023. Paganel Studio. URL: <https://www.paganel.tv/calendar-2023> (дата звернення: 15.04.2023).
4. Коллегаєв М.Ю. Влияние процессов евроинтеграции на развитие активных видов туризма в Украине. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / редкол.: Т.І. Сушенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя, 2017. Вип. 53 (106). С. 166-173.
5. Коллегаєв М.Ю. Еволюція географії похідного туризму у сучасній Україні. Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Запорізького національного технічного університету, м. Запоріжжя, 30–31 березня 2017 р. : в 2 т. Запоріжжя : «Просвіта», 2017. Т. 1. С. 176-178.
6. Концепція «Одна планета» на користь стійкого відновлення туристичного сектора. URL: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-12/200604-Brochure-RU-One-Planet-Vision-Responsible-Recovery.pdf> (дата звернення: 22.03.2023).
7. Розклад походів. Pohod V Gory. URL: <https://pohod-v-gory.com/rozklad-pohodiv/> (дата звернення: 15.04.2023).
8. Ryanair планує повернутися в Україну через два тижні після закінчення війни. МінФін 19 квітня 2023. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/04/19/104374658/> (дата звернення: 25.04.2023).
9. Sarbjit Gill, Noah Silverman Financial Strategies and Tactics for Adventure Travel Businesses During Economic Uncertainty. URL: <https://learn.adventuretravel.biz/research/financial-strategies-and-tactics-for-adventure-travel-businesses-during-economic-uncertainty> (дата звернення: 23.04.2023).
10. Stowell Shannon Attas-stowell-quoted-in-marketingweek-around-adventure-travel-stats-and-trends : Marketing Week. URL: <http://www.adventuretravelnews.com/attas-stowell-quoted-in-marketingweek-around-adventure-travel-stats-and-trends> (дата звернення: 05.04.2023).
11. Туристские спортивные маршруты: Список классифицированных туристских спортивных маршрутов на 1989-1992 годы. Москва: Профиздат, 1989. 192 с.
12. У ДСНС розповіли про обсяги забруднення України вибухонебезпечними предметами. Суспільне новини. URL: <https://susplne.media/445278-u-dsns-rozpovili-pro-obsagi-zabrudnenna-ukraini-vibuhonebezpecnimi-predmetami/> (дата звернення: 15.04.2023).
13. У Всесвітній день туризму в ООН закликали замислитись про майбутнє галузі. Новини ООН. URL: <https://news.un.org/ru/story/2022/09/1432511> (дата звернення: 21.03.2023).
14. Heather Kelly Adventure Travel Business Outlook Improves from 2020 to 2021. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-business-outlook-improves-from-2020-to-2021> (in USA).
14. Heather Kelly Adventure Travel Businesses Seek Investment and Low-Interest Loans. URL: <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-businesses-seek-investment-and-low-interest-loans> (дата звернення: 12.04.2023).
14. Heather Kelly Adventure Travel Trends 2022. URL: <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-trends-2022> (дата звернення: 26.03.2023).
15. Heather Kelly Adventure Travel Businesses Seek Investment and Low-Interest Loans. URL: <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-businesses-seek-investment-and-low-interest-loans> (дата звернення: 26.03.2023).
16. Heather Kelly Adventure Travel Trends 2022. URL: <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-trends-2022> (дата звернення: 26.03.2023).
17. Heather Kelly Adventure Travel Trends 2023. URL: <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-trends-2023> (дата звернення: 20.05.2023).
18. How COVID-19 is changing the world: a statistical perspective. The Committee for the Coordination of Statistical Activities (CCSA). Volume III. P. 28. URL: https://unstats.un.org/unsd/ccsa/documents/covid19-report-ccsa_vol3.pdf (дата звернення: 21.04.2023).

References:

1. Vysokogornye perevaly: Spisok klassifitsirovannykh perevalov vysokogornykh raionov SSSR / sost. L.B. Direktor. Moskva: Profizdat, 1990. 576 s. (in Rus)
2. Kalendar turiv. PlanB – avtors'ki tury. <https://planb.ua/uk/calendar/> (in Ukraine).
3. Kalendar ekspedytsiy 2023. Paganel Studio. URL: <https://www.paganel.tv/calendar-2023> (in Ukraine).
4. Kollehaiev M.Yu. Vliyanie protsessov evrointegratsii na razvitie aktivnykh vidov turizma v Ukraine. Pedagogika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolakh: zb. nauk. pr. / redkol.: T.I. Sushchenko (holov. red.) ta in. Zaporizhzhya, 2017. Vyp. 53 (106). S. 166-173. (in Ukraine)
5. Kollehaiev M.Yu. Evolyutsiya heohrafiyi pokhidnoho turizmu u suchasniy Ukrayini. Stratehichni imperatyvy rozvytku turizmu ta ekonomiky v umovakh hlobalizatsiyi : materialy Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi Zaporiz'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu, m. Zaporizhzhya, 30–31 bereznaya 2017 r.: v 2 t. Zaporizhzhya : «Prosvita», 2017. T. 1. S. 176-178. (in Ukraine)
6. Kontseptsiya «Oдна planeta» na koryst' stiykoho vidnovlennya turystychnoho sektora. <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-12/200604-Brochure-RU-One-Planet-Vision-Responsible-Recovery.pdf> (in Ukraine).
7. Rozklad pokhodiv. Pohod V Gory. <https://pohod-v-gory.com/rozklad-pohodiv/> (in Ukraine).
8. Ryanair planuye povernutysya v Ukrayinu cherez dva tyzhni pislya zakinchennya viyny. Minfln 19 kvitnya 2023. <https://minfin.com.ua/ua/2023/04/19/104374658/> (in Ukraine).
9. Sarbjit Gill, Noah Silverman Financial Strategies and Tactics for Adventure Travel Businesses During Economic Uncertainty. [https://learn.adventuretravel.biz/research/financial-strategies-and-tactics-for-adventure-travel-businesses-during-economic-](https://learn.adventuretravel.biz/research/financial-strategies-and-tactics-for-adventure-travel-businesses-during-economic-uncertainty)

- uncertainty (in USA).
10. Stowell Shannon Attas-stowell-quoted-in-marketingweek-around-adventure-travel-stats-and-trends : Marketing Week. <http://www.adventuretravelnews.com/attas-stowell-quoted-in-marketingweek-around-adventure-travel-stats-and-trends> (in USA).
  11. Turistskie sportivnye marshruty: Spisok klassifitsirovannykh turisticheskikh sportivnykh marshrutov na 1989-1992 gody. Moskva: Profizdat, 1989. 192 s. (in Rus)
  12. U DSNS rozpovily pro obsyahy zabrudnennya Ukrayiny vybukhonebezpechnymy predmetamy. Suspil'ne novyny. <https://suspilne.media/445278-u-dsns-rozpovili-pro-obsagi-zabrudnenna-ukraini-vibuhonebezpechnimi-predmetami/> (in Ukraine).
  13. U Vsesvitniy den' turyzmu v OON zaklykaly zamyslytys' pro maybutnye haluzi. Novyny OON. <https://news.un.org/ru/story/2022/09/1432511> (in Ukraine).
  14. Heather Kelly Adventure Travel Business Outlook Improves from 2020 to 2021. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-business-outlook-improves-from-2020-to-2021> (in USA).
  14. Heather Kelly Adventure Travel Businesses Seek Investment and Low-Interest Loans. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-businesses-seek-investment-and-low-interest-loans> (in USA).
  14. Heather Kelly Adventure Travel Trends 2022. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-trends-2022> (in USA).
  15. Heather Kelly Adventure Travel Businesses Seek Investment and Low-Interest Loans. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-businesses-seek-investment-and-low-interest-loans> (in USA).
  16. Heather Kelly Adventure Travel Trends 2022. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-trends-2022> (in USA).
  17. Heather Kelly Adventure Travel Trends 2023. <https://www.adventuretravelnews.com/adventure-travel-trends-2023> (in USA).
  18. How COVID-19 is changing the world: a statistical perspective. The Committee for the Coordination of Statistical Activities (CCSA). Volume III. P. 28. https://unstats.un.org/unsd/ccsa/documents/covid19-report-ccsa_vol3.pdf (in USA).

Abstract:

Mykhailo KOLLEHAIEV. PROSPECTS OF THE POST-WAR DEVELOPMENT OF THE FOREIGN ACTIVE TRAVEL SEGMENT IN THE CONTEXT OF THE PREVIOUS CRISIS EXPERIENCE

The current pace of recovery of the global tourism industry after the COVID-19 pandemic demonstrates that the segment of active travel (“Adventure Travel” in the international classification) is the most resilient and adaptive to crises and has shown the most sustainable growth in recent decades (up to 17%). Thus, the segment of adventure tourism (more than 26% of all trips in the world) remains a true locomotive for the development of global tourism.

In Ukraine, the development of this area has experienced fluctuations related to crises of various scales: from the global financial crisis of 2008, the annexation of Crimea in 2014, and the ATO (Anti-Terrorist Operation) in Donbas to the COVID-19 pandemic of 2020-2021 and the full-scale military aggression of the Russian Federation in Ukraine in 2022. All these shocks and subsequent changes in the mass character, geography, and structure of the active foreign travel segment revealed certain trends. Analysis of these trends can help determine the prospects for the development of this segment in the post-war period.

The main purpose of the research is to study the development prospects of the foreign active travel segment in Ukraine in the post-war period.

The article shows the background and describes the process of formation of this segment of travel in the period from the 1990s to the early 2000s. The features of the influence of motivational, geographical, and economic factors on the process of its formation in Ukraine are analyzed. It is shown that at this stage, the expansion of the geography of travel was initiated by amateur hikes, the main form of commercial tours was of a hiking type, and the budget segment prevailed in the price gradation of commercial tours.

Since the mid-2000s, the popularity of hiking in foreign countries has sharply increased among Ukrainian tourists. The geography of hiking, climbing, river rafting, and trekking tours has grown to dozens of countries in a few years. The growing number and variety of trips abroad and the steady mass demand for commercial, sports, and amateur foreign active trips in the 2010s led to the formation of a new segment of active foreign travel for Ukraine. Unmet growth in demand in the period up to 2014 led to progress and expansion of the range of activities of regional tour operators in all price categories of travel. The budget and middle segment prevailed in the price gradation of commercial tours during this period.

The article shows the process of formation of geographic and price segmentation of active tours in the market of proposals. The tendencies of changes in the structure of geographical and price indicators of the market during the crisis periods in Ukraine are analyzed. Based on the example of the main operators in this market segment, the trends in the price structure of demand, mechanisms for adaptation, and recovery of the market during the 2014 crisis are analyzed.

The prospects for the development of the foreign active travel development segment after the end of the war in the medium term are shown.

In particular, there will be a replacement of tours of the budget and partially middle price segments with domestic tours in regions not contaminated with explosive objects, namely in the Carpathians and Podilia.

The number of amateur trips abroad will grow, and geography will continue to expand. At the same time, due to the rise in the price of air transportation, the cost of trips can increase by 1.5 times. Perhaps some of the regular customers of commercial tours who are accustomed to hiking conditions will participate in these trips.

Active travel in the high and partially mid-price segments will remain in demand, as they will remain accessible to the target audience of this category of active travelers, but they will still not be widespread.

Keywords: adventure tourism, active travel, amateur trips, low-cost airlines.

Надійшла 01.09.2023р.